

Hei Āwhina i te Kaiako

Tautoko ai te *Arohanui* i te whāriki mātauranga mō te mokopuna mā te whakamana i ngā tamariki kia mōhio, kia whai ngākau ki ngā aronga rerekē. Nō roto hoki tēnei i tō rātau ao, o te whare ako kōhungahunga, nō reira ka āhei te hono atu i ngā wheako o ngā tamariki e pā ana ki te whakapiri me te whakawehe. Mā tērā pea e akiaki rātau ki te hanga i te ao whakapiri.

I te pānui tuatahi i te pakiwaituhi ki ngā tamariki, aratakina ō kōrero ki te harikoa me te whai mōhio. I ngā pānuitanga ka whai atu, toroa ngā whakaaro o ngā kiripuaki me ngā whakapono o te aroha, te tiaki, te rerekētanga me te nohotahi.

Kei tō hapori ako āna kōrero mō ōna whakaaro ake me āna uara, ā, me pēhea e rātau ēnei te whakatinana. Ka taea ēnei whakaaro te whakauru ki roto i ō kōrero, ā, ki roto anō hoki i tō mahere mō te pakiwaituhi.

Te Whāriki

Ko te tūāpapa o *Te Whāriki* kei tōna whakapono, “Ko ngā tamariki he māia, he matatau ki te ako, he pai ki te whakawhiti whakaaro, he ora te hinengaro, te tinana me te wairua, he mōhio ko wai rātau me te mōhio hoki ki ō rātau painga ki te iwi whānui.”

Whai wāhi ai te pukapuka nei hei ako ki tō whāriki. Heoi, ko tōna piringa tata kei te mātāpono **Whakamana** kei te whenu **Mana whenua** me te whenu **Mana tangata**.

Pānuitia a te *Arohanui*

Kia takune te pānui. I mua i tō pānuitanga ki ngā tamariki, kia kaha te pānui ki a koe anō, ka aro ki te whakahua kupu, te whakaputa i te reo me ō tohu a-tinana. Whakaarohia he aha atu hei āwhina i a koe. Whakaarohia ngā whakarite māu ki te hanga o tō rōpū, ki ō rātau mōhio, me ērā mea e ngākaunuitia ana e rātau.

- Waiho ētahi whārangi, rārangi rānei, kua e piri tata rawa ki ngā kuputuhi.
- He koanga ngākau ki ētahi tamariki te hokihoki anō ki te pānui i te pukapuka, ā, ka waia ana kua kuhu ki te pānui i ētahi wāhanga o te pakiwaituhi.

Kia poto noa iho te whakatau i te pakiwaituhi ki ngā tamariki: *He kōrero tēnei mō ngā kōhine e rua he pai ki a rāua te tākaro tahi. Me whai atu tātau i a rāua.*

Ka pānui koe, whakamahia ō tohu āwhina hei whakatō i te ngākau māhaki, ā, hei hono atu ai ki tō rātau hauora me ngā uaratanga o te iwi.

- *He aha kei te haere i nāiane?*
- *Titiro ki te kanohi o 'Ofa. Kei te pēhea a ia?*
- *He momo aha a 'Ofa? He pai ki a koutou te tākaro i tōna taha?*
- *He aha ai i huri ngā whakaaro o Māwadda rāua ko Aroha kia tākaro tahi mai a 'Ofa?*
- *He pēhea te āhua o ngā tamariki i te mutunga o te pakiwaituhi?*

Me whakataurite ō pātai ki ngā tākupu mō ngā whakaahua me ngā wheako ō ngā tamariki e pā ana ki te pakiwaituhi, kia mau ai te whakawhitiwhiti i roto i te reo ngāwari.

Ākina ngā tamariki kia peka ki tua atu i te pakiwaituhi mā te tuari i ō rātau whakaaro, ō rātau wawata me ngā kōrero nō rātau ake.

- *Nā te pakiwaituhi nei au i whakaaro mō te ... He aha koa ngā whakaaro i puta ake i a koe?*
- *I kī mai koe i pā atu tētahi mea pēnei ki a koe? Ka taea e koe te kī mai he pēhea tērā ?*

Tēnā Kōrerotia

Whiria te kaupapa o te pakiwaituhi mā te piri ki te hononga me te ngākaunui kua ū i waenga i ngā tamariki me te pakiwaituhi. Ākina rātau kia tuku i ō rātau whakaaro me pēhea te mau a te tangata i tētahi atu.

- *He aha ō whakaaro mō te mau a Mawadda rāua ko Aroha i a 'Ofa?*
- *Ki tō whakaaro he aha ai rāua i pērā ki a 'Ofa?*

Tēnā Kōrerotia HAERE TONUTIA

- He aha i akona atu e ngā kōtiro rā?
- He aha ka kiia e koe ki a Mawadda rāua ko Aroha me i āhei koe te kōrero ki a rāua?

Kōrero ki ngā tamariki mō te tikanga o te arohanui. Me i kore ū, whakaaturia te āhua o te aroha me tōna nui whakaharahara, nā reira i kīa ko te arohanui.

- He aha ētahi tikanga o te aroha e taea e tātau te whakaatu tētahi ki tētahi?
- Me pēhea tā tātau whakaatu ki tō tātau whānau kei te arohaina rātau katoa?

Awhitia te hononga atu mā te kōrero mō ngā ingoa o ngā tamariki kei roto i te pakiwaituhi me ngā ingoa o nga tāngata o roto i tō hapori.

- He tikanga motuhake kei ngā ingoa o Mawadda rātau ko Aroha, ko 'Ofa. He motuhake katoa ō tātau ingoa. Nā ... tōku ingoa i tapa ... Nō ... taua ingoa. Ko tōna tikanga ko ... Whākina mai ngā kōrero kei muri i tō ingoa.
- He aha ētahi ritenga kei ō tātau ingoa? He aha ētahi rerekētanga? He aha ētahi mea hei wānanga mā tātau?

Whakatinanatia te aroha, te whakawhanaunga me te whakakotahi

1. Tonoa ki ngā iwi puta noa i tō hapori kia haramai ki te pānui i te pukapuka ki ngā tamariki. Ākina rātau ki te tuari i ngā kōrero whānau, kōrero tikanga rānei e kawea ana i aua kaupapa.

2. Me timata i roto i tō kōhanga he pou pakirehua mō te whakawhitiwhiti whakaaro ā-iwi: He pēhea te tautoko i ngā tamariki kia ngākau pai ā rātau kōrero ki ō rātau hoa ako mō ngā tākaro e hiahiatia ana (hei tauira, kia uru atu ki ngā rōpū, kia uru mai ētahi atu, hei whakaatu pai rānei i te hiahia kia tākaro takitahi?)

Kia takune te whakaako, pērā i te uiui me te akiaki hei arataki i ngā kōrero mō ngā take ā-iwi. Kia kitea te akoranga, me whakamau ngā whakaaro me ngā whakautu a ngā tamariki.

Anei ētahi tauira mō te uiui, te akiaki me te whakataki:

- I ētahi wā, kī ai ētahi tangata, “Kāre koe e tākaro”. Ka aha koe ki te puta ake tēnei? He aha koa tō whakautu?
  - Ki te kore koe e pīrangī ki te tākaro tahi me tētahi atu, me pēhea hoki te kī atu ai i runga i te ngākau mahaki? He aha hoki ka taea e koe te whakautu? He aha hoki ka taea e koe?
3. Whakaarohia ngā momo mahi mā ngā tamariki hei tohu i a rātau, pērā i te peita i runga whakaataata, te whakaahua i a rātau anō, te whakamahi rānei i ētahi atu momo toi. Kōrero ki ngā tamariki me pēhea e taea te hanga i tētahi whakaaturanga.
4. Hopukia mā te whakaahua, mā te ataata rānei ngā taunekeneke a ngā tamariki i a rātau e harikoa ana, i runga i te ngākau atawhai me te mahinga tahi. Whakaaturia, ā, kōrerotia ēnei tauira mā te whakamahi i te reo o ngā tamariki. Mā te whakaatu i te kupu nō te wā kāinga o ngā tamariki, (pērā i te atawhai, te aroha, te tiaki, te whakahoahoa) he pai tēnei hei whakamana i tō rātau kiritau. Hopukia ngā kōrero nei mā te tuhi puka kupu, tuhi puka matihiko rānei hei tuari, ā, hei hokihoki atu anō.
5. Ka taea e tō rōpū kaiako te whakarite he ratonga marautanga pērā i te Mana Atua/Wellbeing – he kōrero mō ō tātau wawata me te kimi mōhio mō ngā wawata ō ērā atu (He rauemi piritata ko *He Māpuna te Tamaiti*).

Mō ētahi āwhina atu haere ki:

Kua whakaemihia e **Te Whāriki Online** he mahi rangahau, he rauemi matihiko, he tauira hei tautoko i ngā kaiako o ngā kōhungahunga ki te whakatinana i te marautanga whānui mā ngā tamariki katoa. Me aro atu ki ngā wāhanga mo “Te tuakiri, te reo me te ahurea”, me “Ngā Mātua me te whanau”, arā ko “Te Whakawhanaungatanga” hoki.

<https://tewhariki.tki.org.nz/en/weaving-te-whariki/identity-language-and-culture/>

<https://tewhariki.tki.org.nz/en/weaving-te-whariki/parents-and-whanau/>

<https://tewhariki.tki.org.nz/en/weaving-te-whariki/inclusive-practice/>

He Māpuna te Tamaiti - he rauemi tēnei hei whakapakari i ngā pūkenga whakaratarata, me te taha kare-ā-roto o te tamaiti, aa, hei whakatairanga i tāna pāhekoheko ki te ako, hoki.

<https://tewhariki.tki.org.nz/en/teaching-strategies-and-resources/self-management-and-regulation>

For Each and Every Child - he pukapuka whai pikitia reorua tēnei e whakamārama ai i Te Tikanga o te Rūnanga Whakakotahi i ngā Iwi o te Ao e Pā ana ki ngā Motika a te Tamaiti. He māmā te reo kia mārāma te kaupapa ki te tamaiti

<https://www.unicef.org.nz/teaching-resources>